

Tredje roten, tomt 8

Kvarteret Klensmeden

Femtonde roten 1637–57v

Kyrkogatan 37

Sjunde roten 1657h–70

Sträckan Östra vällen, Östra hamnen.

Västra delen av 3.8

Arfued Andersson i Kalfwekulla R15

1637: 4 mtl, hans gård 1638–39: 3 mtl

Sven Arfwedsson R15 1637: 3 mtl

Arfwe i Kalfwekulla Enkia R15 1649–51: 1mtl

Karin Arfwedsdotter R15 1644: 1 mtl

Arfwed Anderssons i Kalvekulla testamente var daterat 29.6.1647: hans änka omtalas 1649–51. Gården övertogs av mågen.

Skomakaren Anders Eriksson i Kalvekulla

burskap 19.1.1670, omtalad här 1659–68 (kontributionslängd, Gustavi tomtöreslängd 1670–72)

Hans hustru Karin Arfvidsdotter var död 31.10.1672, då änklungen skomakaren Anders Eriksson tvistade med *skulten Anders Bengtsson Lomb*, vars sjuka styvdotter Bengta Trulsdotter hade avlidna föräldrarna *Truls Pedersson* (mtl, 1640–45) och *Bengta Arfvidsdotter*. Skulten hade sålt deras andel i gården till systemen Karin 20.8.1655; samma dag daterades ett köpekontrakt med Anders Eriksson bryggare.

Det anmäldes i maj 1670, att skulten Anders Bengtsson var bördeman på sin dotters vägnar till skomakaren Anders Eriksson (Kalvekullas) gård på Kyrkogatan. Denne hade emellertid många kreditorer och gården såldes till *konstapeln Berge Joensson*, som 22.4.1678 uppbjöd sin halva gård, som han tillhandlat sig av kreditorerna för 100 rdr och var belägen mellan hustru Helga Bysvens ”å västra och östra sidan”. Han gifte sig 26.1.1669 med *Elisabeth Hansdotter*.

Nils Andersson (Borg) underskult

ägde gården, omfattande 1 tomt, 1672–81 enligt Gustavi tomtöreslängd

Åbo var 1678 ”Kalfvek”, 1679–80 *Börge beskyttare* (ovannämnde konstapel Berge Joensson?) och 1681 Jonas beskyttare (d.v.s. *konstapeln Jonas Törngren*, som nämnes 1688 och 1697 vid uppbud av grannfastigheter). Bergs Göteborgs husägare och tomter nämner honom som ägare 1688. Bakugnslängden 1681 och tomtöreslängden 1696 nämner dock Jonas buntmakares änka som ägare till gården.

Nils Jacobsson, fullmäktig för *kommisarie Per Larsson*, vände sig vid kämnärsrätten mot underskulten Nils Andersson *Borg*. Nils Andersson var underskult 1667–76 och hade 8.8.1670 mål om brandordningen.

I Ale härads tingsprotokoll för oktober 1674 finns § 33 en anteckning om att Hans Börgessons i Nygård avlidna hustru Kerstin Nilsdotters halvbroder underskulden Nils Andersson hade tagit till sig Kerstin barns arv efter henne och hennes broder *Erik Nilsson*.

1710 ägdes gården 3.8 av *konstapeln Börge Flobäck* och före 1715 hade den övertagits av

svarvaren Christopher Steeg (begr. Chr 13.3.1737 – se 3.14 1710–1715) Han sålde 11.7.1715 till *stadsbåtsmannen Esbjörn Andersson* en del av sitt hus och gård bestående av en liten stuga med nattstuga över och bryggghus (33 fot i längd och 24 fot i bredd) för 140 d smt. Till *Jacob Jürgensson* pantsatte han 14.9.1720 sitt hus, som han ”nu bebor och själv uppbyggt haver” för en skuld på 200 d i speciekaroliner.

Christoffer Steeg ägde gården 1740 men hade före 1745 avlösts som ägare av *konstdrejaren Eric Örnuquist*, som övertog både gård och skulder, ty 31.8.1747 övertog Jacob Jürgenssons änka *Maria* på grund av nämnda pantsättning konstdrejarens hus och gård, som, värderad till 250 d smt för 366 d smt på auktion såldes 13.9.1748 till *borgaren Jöns Diurgren*. Detta köp måste ha upphävts, ty 1.8.1750 berättar sig *boktryckaren Immanuel Smitt d.y.* ha köpt Örnuquists gård för 400 d smt ”som de med de av mig använda förbättringarna med nya fönsterkarmar, golv, dörr samt bräders beklädning å väggar m.m., nu kostar mig sju hundra d smt”.

Den 23.2.1782 förrättades bouppteckning hos *mademoiselle Maria Christina Smitt*, sedan hennes moder *Anna Catharina Hencke* 14 år tidigare (1768) och hennes fader gymnasieboktryckaren Immanuel Smitt avlidit den 13.3.1781 samt brodern *Matthias Peter Smitt* gått bort i september månad samma år. Hon var nu ensam arvinge till gården och boktryckeriet. Hon gifte sig samma vår med *boktryckaren Samuel Norberg*, som 26.6.1782 blev ledamot av Boktryckare-Societeten i Stockholm, sedan han genom hustrun blivit ägare till tryckeriet.

Maria Christina Smitt avled barnlös 2.9.1783, sedan hon samma dag hade testamenterat Norberg all sin egendom. Norberg uppbjöd gården, som värderats till 726 rdr 32 sk. sp. den 23.2.1784.

Norberg var fortfarande 1795 ägare av såväl östra som västra hälfterna av 3.8. Tillsammans med tomt nummer 7 bildade de 1800 *vagnmakare Westrings* ödetomt och upptogs 1801–02 av *handelsman Aron Ullmans* bodar.

Östra delen av 3.8

Sven Arfvedsson

1637

Anna Jörens R15 1637 1 mtl

Hos henne *Kirstin Cruse* 1637: 1 mtl

Rasmus Jörens R15 1637 1 mtl

Saltmålararen Anders Gudmundsson (Gunnarsson)

1638–39, 1641–42, 1644–55: 2 mtl, 1643: 1 mtl, 1656–57v, 1656: 1.20 1657: –26 (VII), 1657h–63: 1, 1666–70

Han var av herr *Harald Stake* (genom Anders Winbo) tillsammans med *skepparen Claes Månsson* instämnd till kämnärsrätten den 21.3.1666 för att förklara, varför Stake hade erhållit fyra tunnor mindre salt än de andra redarna av Rosan (81 tunnor i stället för 85). Claes Månsson sade sig ha låtit uppmäta 85 tunnor salt åt Stake och ha låtit sitt eget folk föra saltet från skeppet till bo-

den, varefter dörren låsts och förseglats. Anders Gudmundsson sade, att något sådant inte hänt honom på tolv år och att han inte visste hur saltet hade försvunnit. Saken förklarades av underrätten vara ”blind” och de svarande uppmanades att söka förening med Stake.

Som saltmätare efterträddes Anders Gudmundsson 1672 av *Elias Halfvardsson*. Gården beboddes först av

Truls Pedersson R15 1640–42, 1645: 2 mtl, 1643–44: 1 mtl

Truls Pederssons Enkia R15 1646, 1648: 1 mtl

Karin hos Truls Pederssons Enkia R15 1646, 1648: 1 mtl

Oluf Svensson i Pölen snickare 1666–70

139 *Oluf Svensson Böker* 1670 (kallad kronobåtsman 1675)

Sven Timmerman 1668.70

Anders Ingemarsson 1670

Anders Joensson skräddare (anges 1675 som båtsman)

1662–63: ½ 1666–70

Per Jacobsson ringkarl

1672–74

Mårten Andersson båtsman

1676–79 M1678 1 tomt

Gustavi tomtöreslängd 1677–78 1 tomt

Henrik Arfvidsson och *Torkel Esbjörnsson* intygade, att *Mårten Andersson* den 15.6.1676 godvilligt hade skrivit på en obligation till *Arfwed Gudmundssons änka Brita*. Den inprotokollerades den 16.7.1676.

Redan i augusti 1670 behandlades vid kämnärsrätten ett mål angående att *Anders Eriksson* hade injurerat *Mårten Andersson* genom ”en hel natts utanför hans hus skällande och spejande på porten”. Detta attesterades också av *Matthis Christophersson*. Det påpekades dock, att käranden icke gärna ville se eller eftertrakta, att svaranden skulle bli straffad ”allenast han sitt ärliga namn på sin ålders dar oförklenat får behålla”.

Den 4.7.1687 vände sig *Mårten Anderssons* hustru *Britta Börgesdotter* mot *mjöltnaren på stads-kvarnen Sven Hansson*. *Mjöltnarens* häst hade bitit ihjäl hennes lille 5-årige son, vilket *Sven Hansson* sade hade skett ”utan hans vilja och vållande”. Men *Sven Hansson* kunde inte neka till att han visste, att hästen var van att bita folk, vilket en och annan av rätten också intygade. Det beslöts att rackaren omedelbart skulle skjuta hästen.

I tomtöreslängden förekommer *Mårten Andersson* 1696 men 1710 hans änka. Hon är tydligen identisk med den *Brita Andersdotter* (begr. 20.12.1718) som 20.1.1716 sålde sin halva gård och tomt på Kyrkogatan mellan konstdrejaren *Christopher Steeg* å västra och saltmätaren *Erik Anderssons* gård å östra sidan till

båtekarlen Anders Svensson (Beckman el Bäck),

vars *hustru Bengta Andersdotter* omtalas 1717 och som änka vid bou 11.8.1738 efter båtekarlen: där bodde 1717 ibm *konstapeln Truls Gunnarsson (Gudmundsson)* av artilleriet (se nedan). Utom av änkan Bengta ärvdes Anders Svensson av sonen *Sven*. döttrarna *Brita (gift Sören Elofsson)* och *Christina (gift Olof Schånberg)*. Arvingarna pantsatte gemensamt 23.6.1753 gården och hemförarebåten Beckius till *handelsmannen Sven E. Kullman*. Efter Bengta Andersdotters död överflyttade båtekarlen Sören Elofsson och Christina Schånberg obligationen på *baron Thure Ribbing* den 20.7.1757. Kort före bouppteckningen den 13.12.1759 efter sjömannen Olof Schånberg (död till sjöss 1753) köpte hans änka Christina Schånberg av svågern Sören Elofsson hans del i hennes föräldrars halva hus och tomt till gatan för 600 d smt, så att hon ägde hela framgården. värd 1 200 d smt samt en fjärdedel i ordinarie hemförarebåten nr 7, 700 daler.

1765 är framgården skriven på *skorstensfejare Petter Zimmerman* och 1775–80 på *sjömannen Jonas Lundberg*.

Nästa ägare *korkskärare Matthias Möberg* sålde framgården den 28.5.1785 till ägaren av västra delen av 3.8 kungl. *gymnasieboktryckare Samuel Norberg* (uppbud 23.2.1784).

Baktomten ägdes 1730–37 av *Truls Gudmundssons* änka, varefter den inköptes av *båtekarlen vid hemförare båtegillet Olof Börgesson*, död i mars 1744. Den värderades i bou 14.9.1745 till 180 d smt. Olof Börgessons änka *Brita Andersdotter* (död 7.10.1768) gifte om sig med *båtekarlen Olof Svensson*, död 19.8.1775 av en olyckshändelse i samband med lossning av ett sockerfat på engelska kaptenen Erskines skepp.

Före 1765 hade gården avyttrats till *ostindiske packhuskarlen Anders Ahlgren*, vilken den 12.5.1783 för 200 rdr specie. även han sålde den till boktryckaren Samuel Norberg. Se sedan 1785–86 övervåningen av 4.68.